

Marcin Stanowski

Poradnik Mentora

- ✓ Kompetencje kluczowe na lekcji języka obcego
- ✓ Jak pomóc uczniom lepiej słuchać, pisać, mówić i czytać
- ✓ Dlaczego powinniśmy rozwijać kompetencje kluczowe
- ✓ Modele rozwoju kompetencji

Redakcja merytoryczna
Anna Gębka-Suska

Analiza merytoryczna
Justyna Maziarska-Lesisz
Elżbieta Witkowska

Recenzja
dr Barbara Muszyńska

Redakcja językowa i korekta
Żeliszaw Żeliszawski

Projekt graficzny, projekt okładki
Wojciech Romerowicz, ORE

Skład i redakcja techniczna
Joanna Suska

Projekt motywu graficznego „Szkoty ćwiczeń”
Aneta Witecka

ISBN 978-83-65890-00-9 (*Zestawy materiałów dla nauczycieli szkół ćwiczeń – języki obce*)

ISBN 978-83-65890-05-4 (*Zestaw 2, Kompetencje kluczowe*)

ISBN 978-83-65890-07-8 (*Zeszyt 2*)

Warszawa 2017

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Spis treści

Wstęp	4
Wskazówki do pracy nad modułem razem z Praktykantem	4
Pytania sprawdzające i utrwalające wiedzę	6
Kompetencje kluczowe na lekcji języka obcego	6
Modele rozwoju kompetencji	9
Kompetencje kluczowe i sprawności językowe – integracja	11
Nauczanie sprawności językowych	14
Zanim zaczniesz uczyć sprawności językowych	14
Pytania ogólne	14
Sprawności językowe ogólnie	16
Słuchanie	20
Czytanie	25
Mówienie	27
Pisanie	30
Co na to twoja szkoła i inni nauczyciele	32
Co na to rodzice	33
Pytania do dyskusji	34
Kompetencje kluczowe	34
Sprawności językowe	34
Modele rozwoju kompetencji	35
Co możesz zrobić, by lepiej rozwijać kompetencje kluczowe i sprawności językowe uczniów	35
Spis rycin	36

Wstęp

Ten podręcznik skierowany jest do Mentora, ale Praktykant również może skorzystać na jego samodzielnej lekturze. Na początku znajdziesz kilka pytań sprawdzających i utrwalających wiedzę z części teoretycznej. „Poradnik Mentora” zawiera kilka typów interakcji z Praktykantem. Znajdziesz tu:

- zadania do wykonania w klasie;
- zadania obserwacyjne;
- pytania sprawdzające wiedzę;
- pytania skłaniające do refleksji;
- tematy do dyskusji.

Interakcje te odnoszą się do tematyki poruszonej w teoretycznej części zestawu, tzn. w zeszycie „Teoria w pigułce” i są ułożone w tej samej kolejności, aby ułatwić orientację w treści. Podano tu również przykładowe odpowiedzi na pytania i komentarz do zadań dla Praktykanta.

Wskazówki do pracy nad modułem razem z Praktykantem

Zadaniem Mentora jest odnieść się do odpowiedzi Praktykanta i skomentować je odwołując się do własnych doświadczeń. Praca z „Poradnikiem Mentora” i „Zeszytem ćwiczeń” zachęca do dialogu, wymiany poglądów i doświadczeń między Mentorem a Praktykantem.

Nieocenionym aspektem takiej relacji może być możliwość porównania sposobów prowadzenia zajęć. Skłoni to zapewne do refleksji nad mocnymi i słabymi stronami lekcji.

Refleksja ta powinna zachodzić w połączeniu z samoobserwacją i samooceną Praktykanta, do czego również zachęca ta publikacja.

Mentor powinien dobrze znać obowiązujący program nauczania, podstawę programową, używany przez Praktykanta podręcznik. Powinien zadawać sobie sprawę z czynników wpływających na metody pracy nauczyciela i mogących wpływać na jej efektywność:

- typ szkoły;
- etap edukacji;
- wiek uczniów;
- ogólna charakterystyka z uwzględnieniem specjalnych potrzeb;
- wyposażenie sal;
- ilość godzin prowadzonych przez praktykantów.

Praktykant z kolei powinien zdawać sobie sprawę z tego, że skuteczność nauczania będzie zależna od tego, czy uczniowie zdają sobie sprawę, po co się uczą i jak to wpłynie na ich

przyszłość. W związku z tym, wiele zadań tu zawartych ma na celu poszerzenie świadomości oddziaływania Praktykanta w klasie i celów, jakie stawia sobie i uczniom.

Dokumentowanie i omawianie wybranych zajęć z pewnością ułatwi nagranie ich kamerą. Umożliwia to wnikliwą analizę poszczególnych aspektów zajęć i ich właściwe ocenianie. Dobrze jest także prowadzić notatki na temat przebiegu praktyki i zachowań Praktykanta, a także rozmów z nim. Mogą one być potem pomocne przy formułowaniu informacji zwrotnej. W trakcie jej udzielania warto omówić swoje spostrzeżenia i uwagi oraz umożliwić Praktykantowi odniesienie się do nich. Czynnikiem wspierającymi komunikację i dzielenie się doświadczeniem będą:

- poważne traktowanie rozmówcy;
- zaniepokojenie, pytania o wyjaśnienie;
- aktywne słuchanie.

Utrudniać współpracę z Praktykantem mogą:

- pouczanie;
- interpretowanie;
- nakazywanie;
- ironizowanie;
- unikanie trudnych tematów.

Systematyczne informacja zwrotna na temat osiągnięć i umiejętności, o dobrych i słabszych stronach, o postępach czy porażkach Praktykanta, pomoże mu na bieżąco korygować swoje zachowania i doskonalić warsztat.

Pytania sprawdzające i utrwalające wiedzę

Kompetencje kluczowe na lekcji języka obcego

PYTANIE 1.

Dlaczego nauczyciel powinien świadomie rozwijać kompetencje kluczowe na zajęciach języka obcego?

Przykład odpowiedzi:

Rozwój dziecka ma charakter holistyczny. Na lekcjach języka obcego poruszana jest bardzo różnorodna tematyka (wynika to z podstawy programowej nauczania języka obcego) i treści odnoszące się do poszczególnych kompetencji występują na tych zajęciach naturalnie. Świadomość, że takie kompetencje są niezbędne do życia i pracy w społeczeństwie, działa motywująco i nakłada na nauczyciela obowiązek dbania o prawidłowe ich kształtowanie. Nauczyciel języka obcego nie powinien bagatelizować doniosłości treści (np. naukowych lub dotyczących przedsiębiorczości czy kultury) i skupiać się tylko na aspektach językowych nauczania. Język jest nośnikiem ważnych postaw, które wpływają na jakość życia w społeczeństwie

PYTANIE 2.

Jaki jest związek między rozwijaniem kompetencji naukowej a CLIL?

Przykład odpowiedzi:

Uczniowie, ucząc się przedmiotów ścisłych w języku obcym, poznają treści i ćwiczą umiejętności użyteczne w nabywaniu naukowego sposobu myślenia. Uczą się stawiać hipotezy naukowe i sprawdzać je eksperymentalnie. W trakcie zajęć pobudzane jest ich zainteresowanie otaczającym światem. Kształtowane są postawy zaciekawienia procesami, które wpływają na życie na Ziemi. Ważne, aby uświadomić uczniom przydatność tych umiejętności nie tylko w dalszej edukacji, ale i życiu codziennym.

Więcej o zintegrowanym kształceniu przedmiotowo-językowym (CLIL) przeczytasz w Zestawach nr 6 i 7.

PYTANIE 3.

Na jakiej stronie internetowej opublikowana jest podstawa programowa i co dokładnie jest w niej napisane w kontekście kształtowania kompetencji kluczowych?

Przykładowa odpowiedź:

Na stronie www.men.gov.pl. W podstawie programowej znajdziesz odniesienia do kompetencji kluczowych.

ZADANIE 4.

Przyporządkuj działania – sposoby rozwijania kompetencji kluczowych, do poszczególnych kompetencji. Niektóre działania pasują do więcej niż jednej kompetencji. Podanych działań jest więcej, kilka działań może być dopasowanych do jednej kompetencji.

Działania	a,b,c...	1,2,3...	Kompetencje kluczowe
uczniowie przygotowują budżet, biznes plan i kampanię promocyjną szkolnej gazetki w języku angielskim	a	7	porozumiewanie się w języku ojczystym
uczniowie ćwiczą opisywanie drogi do określonych punktów w mieście	b	1 – 7	porozumiewanie się w językach obcych
uczniowie na pierwszej lekcji z danym rozdziałem podręcznika przeglądają zawartość rozdziału, planują razem z nauczycielem cele i harmonogram nauki w tym rozdziale i omawiają strategie, jakich użyją, aby nauczyć się treści z podręcznika	c	5	kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne
uczniowie odgrywają scenkę, w której jedna osoba tłumaczy drugiej (osoba niepełnosprawna), jak dostać się w określone miejsce w mieście (z uwzględnieniem niepełnosprawności tej osoby)	d	6	kompetencje informatyczne
uczniowie dyskutują w parach i gromadzą pomysły, jak zmniejszyć ilość śmieci z gospodarstwa domowego	e	3	umiejętność uczenia się
uczniowie korzystając z serwisu www.canva.com projektują zaproszenie na spotkanie ze znanym obcokrajowcem	f	4	kompetencje społeczne i obywatelskie
uczniowie biorą udział w zwiedzaniu muzeum online (www.nationalgallery.org.uk/visiting/virtualtour/), a następnie opisują jedno z dzieł, które widziała cała grupa, inni starają się odgadnąć, o którym dziele jest mowa	g	8	inicjatywność i przedsiębiorczość
ćwiczenie tłumaczenia popularnej obecnie piosenki z języka angielskiego na polski, próba wiernego oddania treści, stylu i rytmu piosenki	?	1	świadomość i ekspresja kulturalna

ZADANIE 5.

Świadomość własnych kompetencji kluczowych może mieć wpływ na postrzeganie samego siebie i motywację do nauki i pracy. Poniżej znajdziesz listę pytań, zachęcających uczniów do refleksji nad swoimi kompetencjami na koniec roku szkolnego. Inspirowane są lekturą artykułu *Kompetencje kluczowe*, dostępnego pod adresem: <http://www.mlodziez.org.pl/program/youthpass/kompetencje-kluczowe.html>.

Dopasuj grupy pytań do poszczególnych kompetencji kluczowych. Która z kompetencji kluczowych nie została uwzględniona?

1. porozumiewanie się w języku ojczystym;
2. porozumiewanie się w językach obcych;
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
4. kompetencje informatyczne;
5. umiejętność uczenia się;
6. kompetencje społeczne i obywatelskie;
7. inicjatywność i przedsiębiorczość;
8. świadomość i ekspresja kulturalna.

- a.
- Czy czujesz się pewnie w czasie wystąpień publicznych?
  - Czy jesteś świadomy różnorodności języków i typów komunikowania się w różnych środowiskach geograficznych, społecznych i komunikacyjnych?
  - Czy wyjaśniając dane zagadnienia w języku polskim, znasz właściwe słowa?
- b.
- W jakim stopniu miałeś ochotę poznać nowe kultury, obce zwyczaje?
  - Czy pogłębiło się twoje zainteresowanie kulturą i sztuką regionu lub kraju?
  - Jak rozwijałeś swoje umiejętności rozumienia?
- c.
- Czy należy rozwijać krytyczne podejście do wiedzy dostępnej w internecie?
  - Jak nauczyłeś się wykorzystywać w swojej nauce informacje dostępne w internecie?
  - Czy potrafisz wykorzystać narzędzia internetowe do dzielenia się wiedzą z innymi?
- d.
- Jaki jest twój styl uczenia się? Uczenie się poprzez: patrzenie, słuchanie, pracę z tekstem, praktykę?
  - Jakie działania najbardziej motywują cię w twojej nauce?
  - W jaki sposób wykorzystasz to, czego się nauczyłeś?
- e.
- Czy z własnej woli wspierałeś innych w ich zadaniach?
  - Jaką rolę odegrałeś w rozwiązaniu ewentualnych konfliktów w grupie?
  - Jak rozwijałeś własną umiejętność pracy w klasie?
- f.
- Czy proponowałeś nowe zadania, nowe pomysły, nowe rozwiązania na zajęciach?
  - Jak twoje rozumienie praktyki i zasad zarządzania projektem wzrosło dzięki jego realizacji?
  - Kiedy podejmowałeś jakąś aktywność i czego się dzięki temu nauczyłeś?

g.

- Kiedy wykorzystujesz swoje umiejętności matematyczne?
- W jakich sytuacjach wykorzystujesz podstawową wiedzę dotyczącą funkcjonowania świata przyrody i technologii?
- Czy umiesz, stosując zasady logicznego myślenia, przedstawić jakieś rozumowanie?

Przykładowa odpowiedź:

a	b	c	d	e	f	g	h
1	3	8	5	6	7	3	?

Nieuwzględniona kompetencja to: **języki obce.**

Modele rozwoju kompetencji

PYTANIE 6.

Cykl Kolba opisuje model uczenia się przez doświadczanie. Spójrz na poniższą procedurę lekcji poświęconej reagowaniu na dobre i złe wiadomości. Zaobserwuj, które z etapów lekcji (1 – 7) mogą odnosić się do poszczególnych etapów cyklu Kolba i zanotuj je na diagramie poniżej:

Procedures	Aims	Interaction	Time
1. Warmer. T writes following sentences on the board with the words jumbled up: 'I've got some great news.' 'Have you heard the news?' 'The news isn't good' T tell students some good and bad news. Elicits responses.	to activate students	T-Ss, S1, S2, S3	5 min
2. Vocabulary. Ss do the 1st exercise – matching the verbs to given expressions. Oral check.	to introduce new vocabulary	S1, S2, T-Ss	5 min
3. Ex 2. Reading. T asks different Ss if they ever won anything and if so, what. T elicits what ppl said to them afterwards. Ss read the texts, T gets them to circle the correct words.	to practice reading text for specific information	T-Ss S1, S2, S3... Ss-T	7 min
4. Listening. Dialogue. T plays the CD Ss listen and match the dialogues to the texts in activity 2. Oral check.	to practice listening	S1, S2, S3...	5 min
5. Language in use: reaction to good and bad news. Ss complete the dialogues in pairs. T plays the CD again stopping after each conversation, students check their answers. Ss complete the table with the expressions. T checks orally and explains the meaning.	to introduce and practice reacting to good and bad news	S-S Ss-Ss	8 min

6. Ss work on their own. T asks them to write a few pieces of good and bad news, using the expressions in activity 1. T asks Ss to look at the 'Remember' card.	to practice expressing the news	T-Ss S1, S2, S3...	8 min
7. Ss work in pairs; they share their news and react to the news they hear. T encourages Ss to use the vocabulary from activity 5. T checks by asking some students to present their dialogues to the rest of the class.		S1, S2, S3... T-Ss	7 min

Przykładowa odpowiedź:

Etap cyklu Kolba	Etap lekcji	Komentarz
doświadczenie bezpośrednie	1.	Nauczyciel prezentuje sytuację nową dla uczniów.
refleksja albo obserwacja	2.	Uczniowie rozumieją społeczną potrzebę udzielenia odpowiedzi na wypowiedź.
generalizacja (wyciąganie wniosków)	3., 4., 5.	Uczniowie zapoznają się z możliwymi sposobami odpowiedzi. Dopasowują je do kontekstu.
zastosowanie wiedzy lub umiejętności	6., 7.	Uczniowie wykorzystują poznane sformułowania do przeprowadzenia rozmowy na temat „bad & good news”.

ZADANIE 7.

Wykorzystaj model drabiny kompetencji do opisu nabywania umiejętności mówienia w kontekście uczenia się zamawiania ciastek w cukierni.

Nieświadoma niekompetencja	Świadoma niekompetencja
Świadoma kompetencja	Nieświadoma kompetencja

Przykładowa odpowiedź:

Nieświadoma niekompetencja: nie wiem, że nie umiem zamówić ciastka, nigdy tego nie robiłem. Świadoma niekompetencja: zaobserwowałem, że inna osoba zamawiała ciastka w cukierni, teraz już wiem, że mogę to zrobić itd.

Kompetencje kluczowe i sprawności językowe – integracja

PYTANIE 8.

Dlaczego warto integrować kompetencje kluczowe i sprawności językowe?

Przykładowa odpowiedź:

Podstawa programowa przewiduje pracę ucznia z wieloma typami tekstów z wielu dziedzin życia i pracy. Wymaga się, aby uczniowie potrafili je czytać ze zrozumieniem, analizowali pod kątem ich zawartości treściowej i reagowali na nie ustnie lub pisemnie. Aby te cele osiągnąć, niezbędne jest uwzględnianie celowego kształtowania kompetencji kluczowych na zajęciach języka obcego.

ZADANIE (DOBRA PRAKTYKA) 9.

Zobacz fragment lekcji opublikowanej w serwisie YouTube przez użytkownika John Mark King pod adresem <https://www.youtube.com/watch?v=B4-WC9KrXd0>. Jest to lekcja, w której sprawności językowe nauczane są w sposób zintegrowany. Co więcej, lekcja ta kształtuje co najmniej jedną z kompetencji kluczowych. Obejrzyj tę lekcję i odpowiedz na pytania:

1. Jakie kompetencje kluczowe uczniowie rozwijali w trakcie lekcji?
2. Jakie sprawności językowe uczniowie ćwiczyli w trakcie lekcji? Jakich zabrakło i dlaczego?
3. Jaką technikę pracy z tekstem wykorzystał nauczyciel, aby zwiększyć liczbę interakcji między uczniami?
4. Jakie inne korzyści płyną z wyżej wspomnianej techniki:
  - dla ucznia;
  - dla nauczyciela?
5. W zaprezentowanym ćwiczeniu nauczyciel przypisał uczniom określone role. Jakie to były role i czemu miały służyć?

ZADANIE 10.

Jak to zostało zasugerowane w części teoretycznej, praca projektowa jest dobrą metodą, w której integracja nauczanych kompetencji kluczowych i sprawności językowych wynika z samej jej procedury. Podane poniżej etapy pracy metodą projektu ułóż w kolejności występowania:

1. podział na grupy;
2. spisanie kontraktu;
3. wybór tematu;
4. prezentacja wyników projektu;
5. dobór literatury i poszukiwanie źródeł wiedzy;
6. zainicjowanie projektu;
7. realizacja projektu;

8. ewaluacja;
9. przygotowanie harmonogramu pracy, podział zadań;
10. sformułowanie ogólnych oraz szczegółowych celów projektu.

Aby lepiej poznać tę metodę, przeczytaj publikację Ośrodka Rozwoju Edukacji autorstwa Marty Kotarby-Kańczugowskiej *Praca metodą projektu*, z której pochodzi propozycja powyższych etapów projektu. Jest ona dostępna na stronie ORE pod adresem: <https://www.ore.edu.pl/dla-nauczycieli/proces-dydaktyczno-wychowawczy?download=910:praca-metod-projektu>.

Przykładowa odpowiedź:

1. zainicjowanie projektu;
2. spisanie kontraktu;
3. wybór tematu;
4. podział na grupy;
5. sformułowanie ogólnych oraz szczegółowych celów projektu;
6. przygotowanie harmonogramu pracy, podział zadań;
7. dobór literatury i poszukiwanie źródeł wiedzy;
8. realizacja projektu;
9. prezentacja wyników projektu;
10. ewaluacja.

ZADANIE 11.

Kolega z twojej szkoły, nauczyciel TIK, zaproponował ci współpracę w kontekście przygotowania przez grupy uczniów stron internetowych. Uczniowie uczą się tworzyć proste strony internetowe. Twój kolega zasugerował, że mogą to być strony w języku angielskim. Rozmawiacie o tym w pokoju nauczycielskim. Nauczycielka biologii wpadła na pomysł, że uczniowie mogliby zrobić strony poświęcone interesującym zwierzętom Polski w języku angielskim. Wszyscy zgodzili się, że to świetny pomysł. Twoim zadaniem jest stworzyć harmonogram pracy projektowej i przedyskutować go z uczniami. Wypełnij podaną tabelę opisem poszczególnych etapów pracy.

Jaki będzie czas trwania projektu?

Jakie kompetencje kluczowe uczniowie będą rozwijali w trakcie realizacji tego projektu?

Faza projektu	Wykorzystane kompetencje kluczowe
1. zainicjowanie projektu;	
2. spisanie kontraktu;	
3. wybór tematu;	

4. podział na grupy;	
5. sformułowanie ogólnych oraz szczegółowych celów projektu;	
6. przygotowanie harmonogramu pracy, podział zadań;	
7. dobór literatury i poszukiwanie źródeł wiedzy;	
8. realizacja projektu;	
9. prezentacja wyników projektu;	
10. ewaluacja.	

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

ZADANIE 12.

Przeczytaj artykuł dr Małgorzaty Piotrowskiej-Skrzypek *Łączenie rozwoju kompetencji kluczowych i produktywnych w języku obcym* (<http://jows.pl/artykuly/laczenie-rozwoju-kompetencji-kluczowych-i-produktywnych-w-jezyku-obcym>). Na podstawie lektury tekstu i własnych przemyśleń odpowiedz na pytania:

- Na czym polega podejście przedsiębiorczo-refleksyjne?
- Jak praktycznie można zrealizować ideę „ścieżek przedmiotowych” w kontekście kompetencji kluczowych?

Przykładowa odpowiedź:

- Ma na celu stymulowanie rozwoju umiejętności myślenia i działania oraz kształtowanie u uczniów postaw, które powodują, że „uczeń obserwuje, analizuje i ocenia podjęte przez siebie lub innych działania, rozpoznaje mocne i słabe strony, a zdobyte doświadczenia służą mu do znalezienia nowych, lepszych rozwiązań i stopniowego budowania postawy autonomicznej” (Piotrowska-Skrzypek, 2016).
- Nauczyciele różnych przedmiotów mogą współpracować realizując projekty wewnątrzszkolne i międzynarodowe, kampanie społeczne i wydarzenia charytatywne na terenie szkoły i w lokalnych społecznościach.

Nauczanie sprawności językowych

Zanim zaczniesz uczyć sprawności językowych

Analiza poniższych pytań, które pozwalają ocenić stopień przygotowania nauczyciela do konkretnego ćwiczenia sprawności na lekcji, pomoże ci lepiej przygotować się do rozmowy z Praktykantem. Możesz je wykorzystać w trakcie omawiania konspektów zajęć prowadzonych przez Praktykanta, lub też oddzielnie w czasie pracy z „Zeszytem ćwiczeń” i „Poradnikiem Mentora”. Poniższe pytania ukierunkowują uwagę Praktykanta na poszczególne aspekty zajęć i czynią Praktykanta bardziej świadomym czynności na lekcji.

Pytania ogólne

- Jak dane ćwiczenie realizuje wymagania podstawy programowej?
- Czy uczniowie poznają cel zadania w „języku ucznia”?
- Jak ocenisz to zadanie?
- W jaki sposób udzielisz informacji zwrotnej?

KOMPETENCJE KLUCZOWE

- Jakie kompetencje kluczowe będą obecne na tej lekcji?
- Czy uczniowie mają świadomość, że uczą się nie tylko języka obcego? Jak możesz im to uświadomić?
- Czy możliwe jest nawiązanie na tej lekcji do wiedzy z innych przedmiotów?
- Czy możesz tę lekcję przeprowadzić ze współpracy z innymi nauczycielami?

SŁUCHANIE

- Czy wiesz, jak wprowadzić kontekst ćwiczenia?
- Czy zapewniłeś wsparcie językowe (wyjaśniłeś trudne słowa)?
- Czy zaplanowałeś zadanie do wykonania w czasie odtwarzania nagrania?
- Czy masz przy sobie nagranie?
- Czy sprawdziłeś jakość nagrania, głośność odtwarzacza, sprawność odtwarzacza przed nagraniem?
- Co zrobisz, jeśli sprzęt nie zadziała?
- Czy wiesz, ile razy odtworzysz nagranie?
- Co będziesz robił w czasie, gdy uczniowie będą słuchać nagrania?
- Czy nagranie nie jest zbyt długie/zbyt trudne?
- Jak sprawdzisz zadanie (czy może uczniowie zrobią to samodzielnie, indywidualnie lub grupowo)?
- Jak zapewnisz uczniom możliwość pracy samodzielnej (wykluczysz wykrzykiwanie odpowiedzi, „ściąganie” odpowiedzi od innych uczniów)?

CZYTANIE

- Czy to ćwiczenie logicznie wynika z poprzednich, czy nawiązuje do kolejnych ćwiczeń?
- Jak przygotujesz uczniów do tego ćwiczenia (scaffolding, pre-reading)?
- Czy tekst będzie czytelny dla uczniów z dysleksją?
- Czy masz przygotowane polecenie do zadania?
- Jak upewnisz się, że uczniowie wiedzą, co mają robić?
- Czy uczniowie będą wiedzieli, jaki jest czas na wykonanie zadania?
- Jak zasygnalizujesz, że czas minął?
- Czy tekst nie jest zbyt długi? Jak możesz zrealizować tę „czytankę” w inny sposób?
- Jak zapewnisz uczniom możliwość pracy samodzielnej?
- Jak sprawdzisz wykonanie zadania (klucz do zadań, dyskusja uczniów)?
- Czy potem wykorzystasz ten sam tekst do pracy nad słownictwem, zwrotami, idiomami, kolokacjami?
- Jak możesz wykorzystać tekst do wprowadzenia nowych struktur gramatycznych w kontekście?

MÓWIENIE

- Jak zareagujesz, gdy uczniowie będą mówić po polsku?
- Jak zareagujesz, gdy uczniowie będą mówić nie na temat?
- Co zrobisz, gdy niektórzy uczniowie będą dominowali innych (nie dadzą im dojść do słowa)?
- Jak zachęcisz do wypowiedziania się?
- Jakie formy pracy obniżające filtr afektywny możesz zastosować?
- Jak dalece jesteś w stanie zaakceptować hałas na lekcji w trakcie ćwiczenia mówienia?
- Jak zareagujesz, gdy ktoś zarzuci ci, że przeszkadzasz innym w prowadzeniu zajęć?
- Co będziesz robić, gdy uczniowie będą wykonywali ćwiczenia?
- Jak zareagujesz na błędy językowe?
- Jak to ćwiczenie realizuje wymagania podstawy programowej?

PISANIE

- Czy główne zadanie – pisanie, będzie miało miejsce na lekcji, czy będzie zadane jako praca domowa?
- Czy zadanie wynika naturalnie z wcześniejszych stadiów lekcji?
- Czy zadanie do wykonania jest jasno sformułowane?
- Czy zostały określone: forma, temat, długość wypowiedzi pisemnej?
- Czy uczniowie są świadomi, jaki rodzaj wypowiedzi mają napisać?
- Czy znają jej cechy charakterystyczne?
- Czy słowniki są dostępne, jeśli zadanie tego wymaga?
- Czy uczniowie mogą korzystać ze słowników w urządzeniach mobilnych?
- Czy przedstawiś uczniom model wypowiedzi pisemnej?
- Czy uczniowie będą mogli wykonać ćwiczenia dotyczące struktur charakterystycznych dla tego typu wypowiedzi?

Sprawności językowe ogólnie

PYTANIE 13.

Jaka jest relacja zależności między sprawnościami produktywnymi a receptywnymi?

Przykładowa odpowiedź:

Poziom sprawności receptywnych warunkuje skuteczność komunikacji i tym samym wpływa na poziom sprawności produktywnych.

Jeśli nie zrozumiesz wypowiedzi ustnej lub pisemnej, nie będziesz w stanie na nią adekwatnie odpowiedzieć na piśmie lub w rozmowie.

PYTANIE 14.

Czy i dlaczego nauczyciel powinien integrować nauczanie sprawności językowych?

Przykładowa odpowiedź:

Na ten temat od lat prowadzona jest debata dotycząca prymatu określonych sprawności nad innymi. Znajdziesz zarówno zwolenników nauczania sprawności językowych w układzie zintegrowanym, jak i takich, którzy uważają, że kształcenie tych sprawności językowych powinno być rozdzielne. Zwolennicy metody bezpośredniej i audiolingwalnej są zdania, że mówienie i słuchanie jest zdecydowanie ważniejsze zarówno w kształceniu, jak i w życiu codziennym.

Zauważ jednak, że choć niektóre sprawności językowe (słuchanie, mówienie) naturalnie współwystępują np. w rozmowie, to w nowoczesnym świecie twoi uczniowie coraz więcej czytają w języku obcym – jeśli nie książki, to z pewnością inne wytwory kultury popularnej. Człowiek XXI wieku o wiele częściej też pisze w języku obcym niż jego rówieśnik, w czasie, gdy formułowane były wspomniane powyżej metody. Również obecna podstawa programowa nakazuje uczenie sprawności językowych w sposób zintegrowany.

PYTANIE 15.

Przekonania nauczycieli mogą skutecznie wpływać na styl nauczania i preferowanie wykorzystania określonych ćwiczeń lub nauczanych sprawności. Zaznacz procentowo na diagramie kołowym, ile czasu i uwagi poświęcasz na kształcenie poszczególnych sprawności językowych. Z czego wynika taki, a nie inny podział diagramu?

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

Przeważnie podział jest mniej więcej równy, z większą czy mniejszą przewagą mówienia, co odzwierciedla naturę tej sprawności.

PYTANIE 16.

Co złego jest w poświęcaniu całej lekcji tylko jednej sprawności?

Przykładowa odpowiedź:

Nic. Celem niektórych zajęć może być skupienie się na jednej ze sprawności. Lekcja poświęcona na trening strategii egzaminacyjnych może np. dotyczyć tylko słuchania.

PYTANIE 17.

Na co zwrócić uwagę przygotowując ćwiczenie receptywnych sprawności językowych w oparciu o materiały autentyczne? Jak dokonać wyboru danego tekstu autentycznego?

Przykładowa odpowiedź:

- długość;
- preferencje/zainteresowania uczniów;
- poziom zaawansowania języka;
- formalizm języka;
- dopasowanie do tematyki zawartej w podręczniku;
- możliwość wykorzystania tekstu do wprowadzenia nowych struktur gramatycznych/leksykalnych.

PYTANIE 18.

Jakie są ogólne wskazówki do pracy z uczniami dyslektycznymi na zajęciach z języka obcego w szkole w kontekście:

- oceniania prac pisemnych;
- ćwiczenia mówienia;
- przygotowywania kart pracy i ćwiczenia czytania?

Przykładowa odpowiedź:

a. Nauczyciel:

- umożliwia pisanie prac na komputerze;
- ocenia poprawność ortograficzną i graficzną pisma, z uwzględnieniem potrzeb psychofizycznych ucznia;
- zwiększa czas na prace pisemne;
- umożliwia uczniowi pisanie drukiem;
- w uzasadnionych przypadkach uznaje zapis fonetyczny wyrazu.

b. W kontekście ćwiczenia mówienia, nauczyciel:

- odpytuje z ławki albo indywidualnie;
- kładzie większy nacisk na wypowiedzi ustne;
- nie wymaga natychmiastowej odpowiedzi, daje więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- w fazie prezentacji leksyki zwalnia tempo wypowiadanych słów i zwrotów,
- nie odpytuje ucznia z czytania na forum klasy;
- objaśnia nowe wyrazy za pomocą polskiego odpowiednika, kontekstu, w formie opisowej;
- podaje synonim, antonim, obrazek, tworzy związki z nowym wyrazem.

c. W kontekście przygotowywania kart pracy i ćwiczenia czytania, nauczyciel:

- przygotowuje notatki i testy dla ucznia, z uwzględnieniem wielkości czcionki, odpowiedniego odstępu między literami, wyrazami i wersami;
- unika ćwiczeń z niepoprawnym szykiem zdania lub przestawioną kolejnością liter, wstawiania litery, rozsypanki literowej.

ZADANIE 19.

Spójrz na poniższy konspekt lekcji. Jakie błędy w planowaniu ćwiczeń sprawności językowych popełniono?

Temat: What would you like? – Food.

Cele:

1. poszerzanie zasobu słownictwa – „jedzenie”, wyrażenie „would you like”;
2. rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu, zapoznanie uczniów z formą uprzejmego pytania o preferencje – „what would you like?”, ćwiczenie wymowy.

Metody:

- praca w parach, praca indywidualna;
- ćwiczenia rozumienia ze słuchu – uzupełnianie dialogów;
- ćwiczenie czytania.

Materiały:

Shine – podręcznik dla gimnazjum wraz z nagraniem.

Przebieg lekcji:

1. **Rozpoczęcie.** Powitanie uczniów. Sprawdzenie listy obecności. Sprawdzenie pracy domowej – ewentualne wyjaśnienie wątpliwości (korzystając z zeszytu ćwiczeń – *Activity Book*) (7 min).

2. **Wprowadzenie do tematu i prezentacja słownictwa.** Nauczyciel zapisuje temat lekcji i wyjaśnia, o czym klasa będzie się uczyła. Pyta, jakie nazwy potraw w języku angielskim znają uczniowie, prosi o ich przykłady. Zapisuje te nazwy na tablicy. Nauczyciel przypomina różnicę między rzeczownikami policzalnymi i niepoliczalnymi (countable/uncountable nouns) i przypomina zasady użycia „that” i „those” (8 min).
3. **Czytanie.** Uczniowie mają za zadanie przeczytać dialog z ćwiczenia 1. Pracują w parach. Próbuje uzupełnić luki. Po około 3 minutach sprawdzają odpowiedzi z nagraniem. Nauczyciel wyjaśnia niezrozumiałe/nowe słownictwo. Uczniowie odgrywają scenkę z dialogu (8 min).
4. **Słuchanie I.** Uczniowie wykonują ćwiczenie 2 i sprawdzają je z nagraniem (ok. 5 min). Pracują indywidualnie. Nauczyciel sprawdza wykonanie zadania, wskazując na potrawy na ilustracji i pytając: „What are those?”.
5. **Słuchanie II.** Uczniowie wysłuchują tekstu – dialogu Tom–Anna i starają się wybrać z menu potrawy, jakie jedli Anna i Tom. Ćwiczenie zostanie sprawdzone – ochotnicy. Nauczyciel pyta pojedyncze osoby: „What would Tom like to eat?”, „Does Tom want fruit juice?” (5 min).
6. **Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne – ćwiczenie.** Uczniowie wykonują ćwiczenie 4 – uzupełniają tabelkę, dokonują rozróżnienia między różnymi typami rzeczowników. Nauczyciel przerysowuje tabelkę z ćwiczenia 4, s. 59 na tablicy (5 min).
7. **Mówienie.** Rozmowy w parach. Uczniowie wykonują ćwiczenie 6, s. 59. Mają za zadanie przeprowadzić ze swoimi partnerami w ławkach krótkie dialogi na temat: „Co bym chciał zjeść?”. Rolą nauczyciela jest wyjaśnić procedurę ćwiczenia i obserwować jego wykonanie (5 min).
8. **Zakończenie.** Nauczyciel przypomina słownictwo, które zostało wprowadzone. Pyta „What would you like to eat?” albo „What’s your favourite food?”. Pyta indywidualne osoby i zadaje pracę domową (5 min).

Przykładowa odpowiedź:

- Konspekt jest bardzo ambitny, czy da się go zrealizować? Czy konieczne było poruszenie tematyki rzeczowników policzalnych i niepoliczalnych?
- Nauczyciel nie wykorzystał żadnych pomocy dydaktycznych, oprócz podręcznika.
- Czy ćwiczenie z części III można uznać za ćwiczenie czytania ze zrozumieniem?

PYTANIE 20.

Na jakiej stronie internetowej opublikowana jest podstawa programowa i co dokładnie jest w niej zapisane w kontekście nauczania sprawności językowych?

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

Podstawa programowa zawiera ogólne i szczegółowe wymagania co do poszczególnych sprawności językowych względem uczniów na każdym z etapów edukacyjnych. Zawiera także opis niezbędnych warunków realizacji kształcenia sprawności językowych.

PYTANIE 21.

Jakkolwiek ważne i interesujące nie byłoby ćwiczenie, to jeśli polecenie jest niejasne, uczniowie albo nie wykonają zadania, albo ułatwią sobie zadanie, przechodząc na język polski. Podaj podstawowe cechy polecenia przed zadaniem rozwijającym sprawności produktywne.

Przykładowa odpowiedź:

1. Upewnij się, że uczniowie zwracają uwagę na to, co mówisz. (W jaki sposób można uzyskać ciszę?).
2. Nie mów rzeczy oczywistych (np. „I’m giving you a piece of paper”).
3. Podaj tylko te polecenia, które uczniowie w danej chwili muszą znać (nie podawaj poleceń na zapas).
4. Jeżeli możesz coś pokazać, zamiast podawać instrukcje ustnie, zrób to!
5. Sprawdź, czy uczniowie zrozumieli polecenie. Nie zakładaj, że wszyscy wiedzą, co mają robić. Zapytaj pojedynczych uczniów. Poproś, aby powiedzieli własnymi słowami, jak rozumieją twoje polecenie. Uczniowie mogą też użyć języka polskiego.
6. Dopiero, gdy jesteś pewny, że rozumieją polecenia, możesz rozdać uczniom karty pracy.

Słuchanie

ZADANIE 22.

Przeanalizuj swój styl komunikacji z uczniami. Jeśli masz taką możliwość, nagraj przykładową lekcję na wideo.

- Zaobserwuj, z którymi uczniami rozmawiasz najwięcej. Dlaczego właśnie z nimi?
- Czy równo obdarzasz uwagę wszystkich uczniów? Dlaczego niektórych pomijasz, a niektórych częściej wzywasz do odpowiedzi?
- Zaobserwuj, jak uczniowie rozmawiają ze sobą po angielsku. Czy zauważyłeś jakieś prawidłowości?
- Czy często zgłaszają się ochotnicy?
- Którzy uczniowie mówili po polsku? W jakich sytuacjach? Czy zareagowałeś? Jak?
- W jakich sytuacjach ty sam używałeś języka polskiego?

Poniżej narysuj plan klasy z ostatnich zajęć (nagranych na wideo?). Na schemat nanieś wszystkie ustne interakcje, które miały miejsce w czasie zajęć (zaznacz kierunek interakcji):

- między uczniami (S > S);
- między grupami uczniów (Ss > Ss);
- między tobą a uczniem (T > S);
- między tobą a grupą uczniów (T < Ss);
- oznacz język interakcji EN – język angielski, PL– język polski.

Jak wnioski z tego ćwiczenia wpłyną na twoje nauczanie?

Przykład odpowiedzi: Odpowiedź własna Praktykanta.

PYTANIE 23.

Zadaj Praktykantowi pytanie: „Zastanów się, czym słuchanie w klasie różni się od słuchania na co dzień”.

Słuchanie w klasie	Słuchanie w życiu codziennym

Dlaczego słuchanie ze zrozumieniem w klasie może być trudniejsze od codziennego?
Co możesz zrobić, aby ułatwić uczniom zrozumienie tekstu ze słuchu?

Przykład odpowiedzi: Tabelka, odpowiedź własna Praktykanta.

Możesz ułatwić rozumienie ze słuchu poprzez:

- sprawdzenie, czy uczniowie rozumieją słownictwo, które pojawi się w tekście;
- nauczenie nowych zwrotów potrzebnych do zrozumienia tekstu;
- podanie słów kluczowych dla zrozumienia tekstu;
- zachęcenie uczniów do przewidywania treści nagrania i trudności, jakie mogą wystąpić;
- podzielenie dłuższego słuchania na kilka etapów;
- i inne...

PYTANIE 24.

Wprowadzenie uczniów w kontekst sytuacyjny zadania pomoże im bardziej skupić się na zadaniu i uczyni je bardziej realnym. Podaj trzy sposoby na przybliżenie kontekstu tekstu słuchanego.

Przykład odpowiedzi:

- opowiedz historyjkę o tym, co wydarzyło się przed sytuacją przedstawioną w treści;
- wykorzystaj realia, zdjęcia, ilustracje;
- zapytaj o doświadczenia uczniów związane z tekstem, którego będą słuchać.

PYTANIE 25.

W życiu codziennym słuchanie zawsze ma jakiś konkretny cel i wynika z wcześniejszych wydarzeń i doświadczeń. Ćwiczenia rozumienia ze słuchu nie mogą być oderwane od wcześniejszych etapów lekcji. Nie wolno ograniczyć się do podania strony, numeru ćwiczenia i polecenia do zadania. Podanie jasnej instrukcji do zadania wymaga świadomości celu, w jakim uczniowie będą słuchać.

Napisz **trzy** przykładowe cele, dla których słuchamy w codziennym życiu. Jak możesz wyjaśnić takie cele słuchania na lekcji?

Cel słuchania w codziennej sytuacji.	Jak przedstawiś ten cel na lekcji? Podaj konkretną instrukcję, jakiej użyjesz na lekcji przed ćwiczeniem.
<p>Przykład: Chęć poznania prognozy pogody.</p>	<p>Przykład: Mary and John want to organize a barbecue party. They don't know what the weather will be like at the weekend. Listen and check if they can plan the party for the weekend.</p>

Przykład odpowiedzi: Przykład odpowiedzi powyżej.

PYTANIE 26.

Czy przed ćwiczeniem rozumienia ze słuchu nauczyciel powinien wcześniej uczyć słów, które w nim występują? Jeśli tak, to jak może się to odbyć?

Przykładowa odpowiedź:

- nauczyciel zapisuje listę słów pochodzących z nagrania i prosi o pogrupowanie na słowa, które uczniowie już znają i te nieznanne;
- nauczyciel używa ilustracji, aby zaprezentować znaczenie słów;
- uczniowie przewidują znaczenie słów podanych przez nauczyciela;
- uczniowie sprawdzają podane przez nauczyciela słowa w słowniku;

- nauczyciel prosi o uzupełnienie zdań na tablicy podanymi nowymi słowami, przy okazji wyjaśnia ich znaczenie w kontekście.

Zadaj Praktykantowi pytania pogłębiające. Jakie inne ćwiczenia mogą być użyte?

PYTANIE 27.

Do podanych celów ćwiczeń słuchania ze zrozumieniem dopisz ćwiczenia, z pomocą których możesz rozwijać u uczniów różne umiejętności słuchania. Postaraj się, aby te ćwiczenia były jak najbliższe sytuacjom autentycznym.

Cele słuchania	Ćwiczenie „na słuchanie”
Przykład: „Ogólne zrozumienie.”	Przykład: „Uczniowie słuchają skrótu wiadomości radiowych, aby podzielić się ogólnymi informacjami z kolegami.”
Wyszukiwanie konkretnych informacji.	
Sprawdzanie czy miałeś rację, czy nie.	
Słuchanie w celu zapisania dyktowanego tekstu.	
Słuchanie w trakcie rozmowy.	
Słuchanie, aby uzupełnić braki.	
Robienie notatek.	

Przykład odpowiedzi: Przykład podany powyżej.

PYTANIE 28.

Poszczególne cele rozumienia ze słuchu można realizować głównie z pomocą dwóch rodzajów strategii: „od ogółu do szczegółu” i „od szczegółu do ogółu”. Sklasyfikuj poniżej podane strategie w zależności od ich rodzaju.

„od ogółu do szczegółu” (top-down)	„od szczegółu do ogółu” (bottom-up)

1. Uczniowie słuchają nagrania i wypisują wszystkie liczebniki, potem zastanawiają się, do czego mogą się one odnosić;
2. Uczniowie spisują to, co już wiedzą na temat podany w wprowadzeniu do ćwiczenia, następnie sprawdzają trafność swoich przewidywań;

3. Uczniowie czytają nagłówki artykułu prasowego związanego z tematyką ćwiczenia, a następnie sprawdzają, czy te elementy pojawiły się w nagraniu;
4. Uczniowie identyfikują formy gramatyczne użyte w tekście, którego słuchają;
5. w trakcie słuchania opowiadania uczniowie zwracają uwagę na różnice faktograficzne w porównaniu do tekstu, który wcześniej przeczytali;
6. Uczniowie poznają efekty pewnego działania i zastanawiają się nad przyczynami, następnie słuchają i dowiadują się o nich;
7. Uczniowie podnoszą ręką za każdym razem, gdy słowo danej kategorii leksykalnej jest użyte w nagraniu;
8. Uczniowie wymyślają listę pytań, na które tekst prawdopodobnie da odpowiedź, następnie słuchają i sprawdzają, czy ich przewidywania były trafne;
9. Uczniowie słuchają pojedynczych zdań, a następnie wyklaskują rytm zdania;
10. Uczniowie czytają część tekstu i przewidują, co będzie dalej (ewentualnie dopisują zakończenie), a następnie słuchają dalszej części.

Przykładowe odpowiedzi:

Od szczegółu do ogółu:

1. Uczniowie słuchają nagrania i wypisują wszystkie liczebniki, potem zastanawiają się do czego mogą się one odnosić;
2. Uczniowie identyfikują formy gramatyczne użyte w tekście, którego słuchają;
3. w trakcie słuchania opowiadania, uczniowie zwracają uwagę na różnice faktograficzne w porównaniu do tekstu, który wcześniej przeczytali;
4. Uczniowie podnoszą rękę za każdym razem, gdy słowo z danej kategorii leksykalnej pojawia się w nagraniu;
5. Uczniowie słuchają pojedynczych zdań, a następnie wyklaskują rytm zdania.

Od ogółu do szczegółu:

1. Uczniowie wymyślają listę pytań, na które tekst prawdopodobnie da odpowiedź, następnie słuchają i sprawdzają, czy ich przewidywania były trafne;
2. Uczniowie spisują to, co już wiedzą na temat podany w wprowadzeniu do ćwiczenia, następnie sprawdzają trafność swoich przewidywań;
3. Uczniowie czytają część tekstu i przewidują, co będzie dalej (ewentualnie dopisują zakończenie), a następnie słuchają dalszej części;
4. uczniowie czytają nagłówki artykułu prasowego związanego z tematyką ćwiczenia, a następnie sprawdzają, czy te elementy pojawiły się w nagraniu;
5. uczniowie poznają efekty pewnego działania i zastanawiają się nad przyczynami, następnie słuchają i dowiadują się o nich.

Czytanie

ZADANIE 29.

Aby uczeń mógł odnieść sukces, czasem potrzebuje wsparcia językowego. Czy jednak jesteś gotowy, aby poświęcić czas na to, co nie jest głównym celem lekcji?

Zadaj sobie następujące pytania zanim zdecydujesz, jak przygotować swoich uczniów do czytania ze zrozumieniem:

- Co jest celem ćwiczenia: czytanie czy poznanie nowych słów?
- Czy uczniowie są w stanie wykonać zadanie bez poznania słów z „czytanki”?
- Czy jeśli wyjaśnisz wszystkie trudne wyrażenia z tekstu, to zadanie będzie jakimkolwiek wyzwaniem?
- Ile słów musiałbyś ich nauczyć przed czytaniem? Ile czasu mogłoby to zająć?
- Czy słowa, które uczniowie poznają przed czytaniem, mają szansę być użyte praktycznie i aktywnie na tych zajęciach?

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

PYTANIE 30.

Jakich ćwiczeń rozwijających umiejętności rozumienia tekstu słuchanego używasz w klasie najczęściej? Dlaczego? Postaraj się na następnej lekcji zorganizować to samo ćwiczenie inaczej niż zwykle.

Przykładowa odpowiedź:

Każdy nauczyciel z biegiem czasu wypracowuje własne sposoby na przeprowadzanie określonych ćwiczeń. Niestety, taka rutyna może działać demotywująco na uczniów. Dobrze jest poddawać refleksji własne działania i zmieniać swoje przyzwyczajenia. Jeśli często zadajesz dłuższy tekst do czytania jako pracę domową, następnym razem zorganizuj to ćwiczenie w klasie. Jeśli jest to długi tekst, jego czytanie zajęłoby dużo czasu, możesz zdecydować się podzielić go na kilka krótszych fragmentów i przydzielić je oddzielnym grupom. Grupy wykonują zadania dotyczące przydzielonych fragmentów tekstu, a następnie tworzą nowe grupy, zawierające po jednym członku poprzednich grup zadaniowych. W nowych grupach uczniowie dzielą się informacjami uzyskanymi z fragmentów tekstów, które wcześniej czytali.

PYTANIE 31.

Przed ćwiczeniem czytania ze zrozumieniem dobrze jest zapewnić uczniom wsparcie językowe (scaffolding). Bez zrozumienia określonych zwrotów uczniowie nie będą mogli wykonać zadania i nie będą mieli poczucia sukcesu edukacyjnego. Jak zaprezentujesz słowa niezbędne do zrozumienia tekstu? Podaj pięć przykładów.

Przykładowa odpowiedź:

Pomysły na wyjaśnienie słów przed czytaniem. Które wybierzesz najchętniej?

- Zapytaj, czy uczniowie znają dane słowa.
- Zapisz wybrane zdania pochodzące z tekstu na tablicy. Pozostaw lukę w miejscu słowa/zwrotu, który chcesz sprawdzić. Poproś o uzupełnienie luki, wstawienie alternatywnych zwrotów. Zapytaj o synonimy, homonimy, antonimy słowa.
- Postaraj się przewidzieć, jakie słowa mogą sprawiać trudność i, jeśli to możliwe, przygotuj ilustracje ich dotyczące.

ZADANIE (DOBRA PRAKTYKA) 32.

Zobacz lekcję poświęconą czytaniu, przeprowadzoną przez swojego Mentora lub innego nauczyciela w szkole, w której uczysz. Możesz także obejrzeć takie zajęcia w internecie, a przykład lekcję poprowadzoną przez Lalit Prabha z Indii (opublikowaną przez British Council India pod adresem: <https://www.youtube.com/watch?v=HzLwGxKKYac>). W trakcie obserwacji zanotuj odpowiedzi na pytania:

- Jak uczniowie zostali przygotowani do czytania ze zrozumieniem?
- Jak nauczyciel przedstawił kontekst?
- Jaki był cel czytania ze zrozumieniem?
- Jeśli obejrzałeś lekcję Lalit, skomentuj proszę w rozmowie z Mentorem styl nauczania i warunki panujące w klasie. Co przyczyniło się do sukcesu tej lekcji?

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

ZADANIE (DOBRA PRAKTYKA) 33.

Zapoznaj się z artykułem miesięcznika „The Teacher” dostępnym online pod adresem: <http://teacher.pl/how-to-be-a-good-parent-lekcja-z-elementami-metody-jigsaw-reading/>.

Artykuł przedstawia konspekt lekcji z wykorzystaniem techniki „Jigsaw Reading”, wspomnianej już wcześniej (oglądałeś tam fragment lekcji z wykorzystaniem tej techniki). Na pierwszy rzut oka procedura tej techniki jest skomplikowana, ale po dłuższym użyciu i nauczyciel, i uczniowie, odnajdują się w niej doskonale. Aby przeprowadzić ćwiczenie czytania ze zrozumieniem z wykorzystaniem tej techniki musisz opracować jasne i dokładne polecenia, aby uczniowie nie czuli się zagubieni. W oparciu o wyżej zaproponowany artykuł i lekcje, które obserwowałeś, podaj przykłady poleceń dla uczniów, jak mają pracować z tekstem w czasie ćwiczenia:

Nr	Czynności i polecenia nauczyciela (w języku angielskim):

Mówienie

PYTANIE 34.

Z jakiego dokumentu wynika zalecenie prowadzenia lekcji języka obcego w docelowym języku?

Przykładowa odpowiedź:

Z podstawy programowej nauczania języka obcego.

PYTANIE 35.

Niektóre techniki ćwiczenia mówienia na lekcji ułatwiają uczniom zabieranie głosu w dyskusji. Przykładem jest dyskusja piramidowa (inaczej: śnieżna kula). Procedura takiego zadania jest następująca:

- Nauczyciel przedstawia problem, zadanie lub pytanie.
- Uczeń rozważa zadane kwestie indywidualnie i dobiera argumenty lub po prostu gromadzi słownictwo potrzebne do wypowiedzi ustnej. Może swoją odpowiedź lub stanowisko zapisać na kartce. Ważne, aby w tym czasie w klasie panowała cisza, potrzebna do skupienia.
- Następnie uczniowie siadają dwójkami, wymieniają się poglądami, podają argumenty i ustalają wspólne stanowisko.
- Potem pary dobierają się w czwórki i następuje rozmowa w grupach.
- Następnie czwórki łączą się w ósemki. Za każdym razem uzgadniane jest wspólne zdanie.
- Na koniec wypracowuje się jedno wspólne stanowisko całej klasy.
- Osoby chętne mogą zaprezentować swoje opinie lub stanowisko klasy.

Dlaczego ten sposób może wpływać motywująco na uczniów, którzy obawiają się wypowiadać na forum klasy? Czy znasz jakieś inne typy ćwiczeń, które działają podobnie?

Przykładowa odpowiedź:

Uczniowie o niższych umiejętnościach lub bardziej nieśmiali:

- mogą uzyskać więcej wsparcia od innych uczniów, już od pierwszej rundy w dwójkach;
- mają więcej czasu na zastanowienie się nad tym, co powiedzieć;
- mają dużo możliwości wypowiedzania się bez bezpośredniej oceny nauczyciela.

Innym przykładem ćwiczenia, które wpływa na obniżenie filtra afektywnego (pod warunkiem prawidłowych relacji w grupie) jest Think-Pair-Share. Zgodnie z tą techniką, uczniowie mają zagwarantowany czas na przemyślenie odpowiedzi, zanim wypowiedzą się na forum klasy. Następnie omawiają odpowiedź w parach. Dopiero później mogą podzielić się z grupą swoimi przemyśleniami.

PYTANIE 36.

Poprawiać czy nie poprawiać, oto jest pytanie. Od czego zależy decyzja nauczyciela, czy poprawić błąd w trakcie ćwiczenia umiejętności mówienia?

Przykładowa odpowiedź:

Jaki jest cel ćwiczenia (poprawność czy płynność)? Czy poprawienie błędu wpłynie pozytywnie na proces uczenia? Czy uczeń zdaje sobie sprawę, że popełnił błąd?

ZADANIE 37.

Zobacz lekcję swojej koleżanki/swojego kolegi lub Mentora. Przeanalizuj ją pod kątem sposobów reagowania nauczyciela na błędy uczniów. Skorzystaj z poniższej tabelki w celu sklasyfikowania zauważonych błędów uczniowskich w zależności od reakcji nauczyciela.

Nauczyciel nie poprawił tego błędu.	Nauczyciel poprawił ten błąd po zakończeniu ćwiczenia.	Nauczyciel od razu poprawił ten błąd.	Nauczyciel zwrócił uczniowi uwagę na ten błąd.	Nauczyciel poprosił innych uczniów o poprawienie błędu.

Przykładowa odpowiedź:

Odpowiedź własna Praktykanta.

PYTANIE 38.

Jakie są wady zbyt długiego mówienia nauczycielskiego na lekcji? Jak zredukować czas swojego mówienia na zajęciach?

Przykładowa odpowiedź:

Gdy nauczyciel mówi za dużo, to uczniowie mówią za mało. Nie pobudza ich to do przejawiania inicjatywy. Uczniowie mogą starać się to wykorzystać, aby odciągnąć nauczyciela od toku lekcji. W celu zmniejszenia czasu mówienia:

- unikaj komentowania lekcji lub zachowań uczniów, jeśli tego nie wymagają;
- nie zagaduj;
- podawaj polecenia precyzyjnie, ale prosto;
- używaj gestów, mimiki, rysuj;
- nie powtarzaj kilkakrotnie tego, co już powiedziałeś;
- nie powtarzaj tego, co powiedzieli uczniowie;
- przekazuj polecenia do zadań w grupach przez przedstawicieli grupy;
- zachęcaj uczniów do mówienia:
  - staraj się mówić tylko w języku angielskim;
  - nagradzaj uczniów za spontaniczne wypowiedzi;
  - stosuj rozgrzewkę językową na początku lekcji;
  - zaproponuj uczniom utworzenie roli/funkcji „przypominacza o mówieniu w języku angielskim”; ustal limit czasu na wykonanie zadania;
  - stopniowo i z wyczuciem przechodź od ćwiczeń kontrolowanych do swobodnych;
  - omów korzyści z mówienia w języku angielskim.

ZADANIE 39.

Na ostatniej lekcji wprowadziłeś słownictwo i zwroty dotyczące pobytu w restauracji. Uczniowie mieli też możliwość poćwiczyć w sposób kontrolowany krótkie wymiany wypowiedzi. Chcesz przeprowadzić ćwiczenie z odgrywaniem ról. Opisz, jak je zorganizujesz.

*You are eating at a restaurant. You order food.
Later you discover a cockroach in your food.
You call the waiter over to complain.
Cockroach escapes before the waiter comes.*

*You are a waiter in the restaurant.
A customer ordered food.
Later complained about a cockroach.
You didn't see anything, but don't want trouble.
you offer him/her a discount.*

Ryc. 1. Przykłady kart ze wskazówkami do przeprowadzenia ćwiczenia

Przykładowa odpowiedź:

1. Przygotuj karty ze wskazówkami:
2. Upewnij się, że uczniowie znają słowa potrzebne do wykonania zadania.
3. Naucz uczniów słowa „cockroach”. Pokaż stosowną ilustrację.
4. Podziel uczniów na pary.
5. Nakreśl kontekst.
6. Podaj polecenie. Rozdaj karty ze wskazówkami.
7. Monitoruj wykonanie zadania.

Pisanie**ZADANIE 40.**

Poproś dwóch nauczycieli o udostępnienie przykładowych prac pisemnych kilku uczniów (bez podawania danych osobowych ucznia, które są pod ochroną). Porównaj styl oceniania tych nauczycieli. Czy posługują się jakimś systemem oznaczenia błędów? Czy udzielają pisemnej informacji zwrotnej na pracy ucznia? Jakie dobre praktyki dotyczące oceniania prac pisemnych chciałbyś przejąć od swoich koleżanek lub kolegów?

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

PYTANIE 41.

Co zrobić, gdy uczeń nie wie, co napisać na podany temat?

Przykładowa odpowiedź:

Świadczy to o tym, że być może:

- uczeń nie został odpowiednio przygotowany do zadania;
- ma niską motywację do pisania na dany temat;
- nie zrozumiał tematu.

Nauczyciel może zasugerować przejrzenie notatek, przypomnieć omawiane słownictwo, zasugerować burzę mózgow i wypisanie wszelkich możliwych skojarzeń z tematem.

Nauczyciel może zapytać innych uczniów o sugestie. Może w końcu negocjować treść tematu (uczeń w dalszym ciągu musi napisać tekst danego rodzaju, ale na inny temat).

Jeśli proponowane rozwiązania nie pomogą uczniowi w decyzji, o czym pisać, może to wskazywać na deficyt motywacji lub specyficzny lęk przed pisaniem. W takim przypadku warto dopytać ucznia bardziej szczegółowo o powody trudności.

W każdym momencie nauczyciel może odwołać się do zawartego kontraktu albo Przedmiotowych Zasad Oceniania.

PYTANIE 42.

Ile czasu ma nauczyciel na sprawdzenie prac pisemnych? Jakie mogą być konsekwencje nieprzebrzegania terminu?

Przykładowa odpowiedź:

Zależy to od zapisów w Wewnątrzszkolnych Zasadach Oceniania w danej szkole.

ZADANIE 43.

Wielu nauczycieli wykorzystuje narzędzi komentowania w edytorze tekstu do oceniania prac pisemnych uczniów. Poniżej znajdziesz przykładową pracę ocenioną w ten sposób. Przeanalizuj ją i odpowiedz na pytania: Jakie są zalety i wady takiego oceniania prac pisemnych?

"Jiro Dreams of Sushi" is a documentary movie about the life of Jiro Ono- an owner of most expensive sushi restaurant in the world. It was directed by David Gelb.

On first sign it sounds dull, I know. How can you watch 83 minutes of making silly dish, without breathtaking special effects, spectacular action or young, handsome actors. But you have to trust me. This movie tells the story of 85 years old, man who survived two heart attacks- Jiro- chef of his own, little restaurant. But it's not an ordinary restaurant - the restaurant was awarded by three Michelin stars. The plot is really simple. It is all about Jiro and his sons. It also has historical background - Jiro presents how his life changed because of the war. But within every next second you just wish to be one of the guests and try sushi made by him. It is a great example of a escapism movie. You forget about your current problems, all You want to do is buy a ticket to Tokyo and visit Jiro's restaurant. After this watching this film you'll appreciate art of making sushi. Big advantage of this production are the photographs. Impressive shoots of people's emotion or oriental fishes can make a little shiver.

Don't be fooled by description on the internet- it's not just another boring documentary movie. During watching this movie you'll be gripped into world of rice and fish.

Ryc. 2. Przykład wykorzystania edytora tekstu do oceniania pracy pisemnej

1. Jaki typ tekstu jest poddawany ocenie?
2. Z jakiego etapu edukacyjnego pochodzi ta praca?
3. Jaki poziom biegłości według ESOKJ może charakteryzować autora pracy?
4. Zwróć uwagę na zaznaczone błędy. Jak należy je poprawić?
5. Jakie inne błędy należy zaznaczyć?
6. Jakie mogą być powody nieoznaczenia innych błędów w pracy?
7. Jaką informację zwrotną mógłbyś zamieścić na pracy? (Odnieś się do bogactwa struktur, poprawności, treści i formy).

Przykładowa odpowiedź:

1.
  - zalety: oszczędność papieru, przejrzyste ocenianie;
  - wady: czasochłonne;
2. recenzja;
3. szkoła średnia III etap edukacyjny;
4. B2+;
5. odpowiedź własna Praktykanta;
6. stylistyczne... inne: „gripped in the world”;
7. nauczyciel sprawdzający pracę mógł chcieć się skupić na formie pracy pisemnej?;
8.
  - bogactwo struktur – umiarkowane;
  - poprawność: ogólnie poprawne, widoczne błędy leksykalne i stylistyczne, nie zaburzają przekazu;
  - treść – interesująca!;
  - formy – zachowane paragrafy, widoczna trójdzielność pracy.

Co na to twoja szkoła i inni nauczyciele

PYTANIE 44.

Dyrektor komentuje głośne zachowanie twoich uczniów w trakcie lekcji. Na lekcji prowadziłeś ćwiczenie wymagające pracy nad plakatami. Hałas wynikał z wymiany opinii. Uczniowie rozmawiali po angielsku.

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

PYTANIE 45.

Na zajęciach prowadzisz ćwiczenie „QR codes scavenger hunt”. Chcesz, aby uczniowie w trakcie lekcji wyszli na korytarz i znaleźli określone wiadomości poukrywane w różnych miejscach na korytarzu. Jak zorganizujesz to ćwiczenie, aby nie przeszkadzać innym w prowadzeniu zajęć?

Przykładowa odpowiedź: Odpowiedź własna Praktykanta.

Sugestie:

Czy można to wykonać po lekcjach? Czy można przeprowadzić ćwiczenie na szkolnym boisku? Jeśli chcesz to rzeczywiście zrobić na korytarzu, jak dopilnujesz, aby uczniowie nie hałasowali?

Co na to rodzice

PYTANIE 46.

Jak zareagujesz na następujące pytania ze strony rodziców? Dopasuj pytania do możliwych odpowiedzi poniżej.

pytanie	1	2	3	4
odpowiedź	C	D	B	A

Dlaczego mówi pani/pan do nich tylko po angielsku?

1. Dziecko uczy się już w szkole od kilku miesięcy, a w domu nie chce mówić?
  2. Ja nie umiem angielskiego, jak mam pomóc dziecku?
  3. Czy dziecko nie będzie miało problemów z nauczeniem się języka polskiego?
- Nauka języka obcego nie wpływa negatywnie na naukę języka ojczystego. Na początku dziecko może pozornie „mylić” języki – czyli np. wstawiać angielskie słówka zamiast polskich, szczególnie jeśli są one dla niego łatwiejsze (np. „car” zamiast „samochód”). Z czasem to zjawisko zanika.
  - W domu można z dzieckiem utrwalać poznany materiał. W większości książeczek są ilustracje. Może pani poprosić dziecko, żeby nazwało elementy obrazków. Jeśli dysponuje pani komputerem z dostępem do internetu, może pani także wyszukiwać angielskie słowa w słownikach dwujęzycznych. Po naciśnięciu ikony głośnika przy angielskim słowie usłyszy pani wymowę słowa. W ten sposób sprawdzi pani, czy dziecko poprawnie nazywa przedmioty.
  - Uczniowie muszą mieć świadomość, że ten przedmiot to nauka komunikacji w języku obcym. Jeśli nie doświadczą naturalnej potrzeby rozumienia języka obcego, jak mają nauczyć się języka?
  - Na początku uczenia się nie wszystkie dzieci są chętne, aby spontanicznie mówić w języku obcym. To całkowicie naturalne. Na tym etapie dzieci skupiają się bardziej na rozumieniu słów. Proszę z wyczuciem prosić dziecko o nazywanie przedmiotów na obrazkach w podręczniku, z tych rozdziałów, które dziecko już zna.

Pytania do dyskusji

Kompetencje kluczowe

- Czego człowiek potrzebuje, by się rozwijać?
- Jakie umiejętności od początku życia człowieka warunkują jego rozwój, a potem powodzenie w życiu?
- Jak sądzisz, czym są kompetencje kluczowe?
- W jaki sposób na swojej lekcji możesz wspierać uczniów w rozwoju kompetencji matematycznych i informatycznych?
- W jaki sposób na swojej lekcji możesz wspierać uczniów w rozwoju kompetencji posługiwania się językiem ojczystym?
- Jak rozwijasz w uczniach umiejętność uczenia się?
- Jak promujesz postawy społeczne i obywatelskie na lekcjach języka obcego?
- Jak pobudzasz inicjatywę i przedsiębiorczość uczniów?
- Czy na lekcji języka obcego jest miejsce na kulturę?
- Czy i jak powinno się uczyć o Halloween i innych świętach spoza naszego kręgu kulturowego?
- Jak uczniowie mogą tworzyć i wyrażać siebie na lekcjach języka obcego?

Sprawności językowe

- Zastanów się nad ubiegającym tygodniem. Ile czasu poświęciłeś na mówieniu, słuchaniu, czytaniu i pisaniu? Jaką rolę odgrywają w twoim życiu?
- W jakich sytuacjach czegoś słuchałeś?
- O czym rozmawiałeś i z kim?
- Kiedy ostatnio poświęciłeś czas na czytanie?
- Jak długo czytałeś? Co pisałeś?
- Jakie było twoje pierwsze spotkanie z językiem obcym?

- Czy słuchanie i czytanie są łatwiejsze od pisania i mówienia?
- Czy lubisz czytać? Co lubią czytać twoi uczniowie? Co sprawia im trudność w czytaniu w języku obcym?
- Zakładając, że egzamin ustny nie byłby obecny w systemie edukacji, czy nauczyciele poświęcaliby tej umiejętności tyle czasu, co obecnie?
- Jakie inne wskazówki dotyczące oceniania prac pisemnych ty byś tutaj umieścić?
- Czy uczniowie powinni nawzajem sprawdzać swoje prace pisemne?

Modele rozwoju kompetencji

- Jak możesz wykorzystać zaprezentowane modele rozwoju kompetencji?
- Wypisz umiejętności, które masz lub chcesz mieć. Przy każdej z nich napisz, na którym szczeblu drabiny kompetencji się w znajdujesz. Zastanów się, które z nich wymagają najwięcej pracy.
- Zastanów się, kiedy i w jakiej kolejności je rozwiniesz.

Co możesz zrobić, by lepiej rozwijać kompetencje kluczowe i sprawności językowe uczniów

- Czy należysz do jakiejś organizacji nauczycielskiej?
- Czy jesteś członkiem którejś z grup nauczycieli języka obcego w sieciach społecznościowych?
- Czy uczestniczysz w wewnątrzszkolnym doskonaleniu nauczycieli?
- Czy uczestniczysz w szkoleniach lokalnych ośrodków doskonalenia nauczycieli?
- Z jakich stron i blogów internetowych korzystasz jako źródeł inspiracji?

Spis rycin

Ryc. 1. Przykłady kart ze wskazówkami do przeprowadzenia ćwiczenia	29
Ryc. 2. Przykład wykorzystania edytora tekstu do oceniania pracy pisemnej	31

